

An Unconventional Look at Unconditional Love

Chanukah 5771 / 2020

1. Shabbos 21b

The reason for Beit Hillel's opinion is that the number of lights corresponds to the outgoing days. Each day, the number of lights corresponds to the number of the days of Hanukkah that were already observed. And one said that the reason for Beit Shammai's opinion is that the number of lights corresponds to the bulls of the festival of Sukkot: Thirteen were sacrificed on the first day and each succeeding day one fewer were sacrificed (Numbers 29:12–31). The reason for Beit Hillel's opinion is that the number of lights is based on the principle: One elevates to a higher level in matters of sanctity and one does not downgrade.

אמר עולא: פליגי בה תרי
אמוראי במערבא, רבי יוסי בר
אבין ורבי יוסי בר זבידא. חד
אמר טעמא דבית שמאי כנגד
ימים הנכנסין, וטעמא דבית
הלל כנגד ימים היוצאין. וחד
אמר טעמא דבית שמאי כנגד
פרי החג, וטעמא דבית הלל
דמעלין בקדש ואין מורידין.

2. Chagga 2:1-6

1. On the twenty-first day of the seventh month, the word of Hashem came through the prophet Haggai.
2. Speak to Zerubbabel son of Shealtiel, the governor of Judah, and to the high priest Joshua son of Jehozadak, and to the rest of the people:
3. Who is there left among you who saw this House in its former splendor? How does it look to you now? It must seem like nothing to you.
4. But be strong, O Zerubbabel—says Hashem—be strong, O high priest Joshua son of Jehozadak; be strong, all you people of the land—says Hashem—and act! For I am with you—says Hashem of Hosts.
5. So I promised you when you came out of Egypt, and My spirit is still in your midst. Fear not!
6. For thus said Hashem of Hosts: In just a little while longer I will shake the heavens and the earth, the sea and the dry land.

א. בשבעי בעשרים ואחד לחדש היה דבר
ה' ביד חגי הנביא לאמר:
ב. אמרנא אל זרובבל בן שלתיאל פחת
יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול
ואל שארית העם לאמר:
ג. מי בכם הנשאר אשר ראה את הבית
הזה בכבודו הראשון ומה אתם ראים אתו
עתה הלא כמהו כאין בעיניכם:
ד. ועתה חזק זרובבל! נאם ה' וחזק יהושע
בן יהוצדק הכהן הגדול וחזק כל עם הארץ
נאם ה' ועשו כפי אפי אתכם נאם ה' צב-
אות:
ה. אתה דבר אשר פתתי אתכם בצאתכם
ממצרים ורוחי עמדת בתוככם אל תיראו:
ו. כי כה אמר ה' צב-אות עוד אחת מעט
היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ
ואת הים ואת החרבה:

3. Rashi (ibid)

[for] a little while – Once the kingdom of Persia, which rules over now, expires one more will rise up to rule over and oppress you from the kingdom of Greece, and its rule will be short:
and I will shake up– through the miracles done for the Hasmoneans

עוד אחת מעט היא. משתכלה מלכות פרס זו
המושלת עליכם עוד אחת תקום למשול
עליכם להצר לכם מן מלכות יון ומעט יהא זמן
ממשלתה:
ואני מרעיש. בניסים הנעשים לבני חשמונאי:

An Unconventional Look at Unconditional Love

Chanukah 5771 / 2020

4. Parshas Emor 23:42-44, 24:2

You shall live in booths seven days; all citizens in Israel shall live in booths,

In order that future generations may know that I made the Israelite people live in booths when I brought them out of the land of Egypt, I Hashem your God.

So Moses declared to the Israelites the set times of Hashem.

Hashem spoke to Moses, saying:

Command the Israelite people to bring you clear oil of beaten olives for lighting, for kindling lamps regularly.

בַּסֵּכֶת תִּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבוּ בַּסֵּכֶת:

לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַּסֵּכֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מִעֲדֵי ה' אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: יָצֵא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָקְחוּ אֵלֵיךְ שֶׁמֶן זַיִת וַיִּדְבְּרוּ כִּתִּית לְמִאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

5. Rav Yaakov ben Asher (1269-1343) - Baal HaTurim (ibid)

ויקחו אליך שמן זית סמך שמן זית לסוכה לומר שגומרים ההלל כל שמונת ימי חנוכה בדרך שגומרין אותו כל שמונת ימי החג.

6. Rav Yechiel Heilprin (1660–1746) – סדר הדורות ג"א תרכ"ב

כסה"ד חלל שמעון הנדיק) יומה טעמו חנוכה ח' ימים ח' צמגלח הענית פ"ט שני חשמונאים היו מהעסקים נו כנר ח' ימים. ונמ"ע פ' נ"א ס"א פ"ד וס"פ ז' פ' יען קודם לכן לא היו יכולים לעשות סוכות מפני לוחזיהם (ל"ד). על הר המורעית

7. Aruch HaShulchan – סי' תר"ע

And another reason for this is elucidated in the Book of the Maccabees: Since, as a result of the decrees, they were stopped from bringing the sacrifices of the holiday of the past Sukkot and Shemini Atzeret. And hence, to commemorate this, they made the eight days of Channukah. And [it followed] that when from the Heavens they were shown the miracle of the oil - 'They' showed them that 'They' agreed to them making eight days. (And this is [the meaning of] what they wrote in Shabbat, op.cit., "The following year, they fixed, etc.;" meaning to say, after they saw that there was agreement to them from the Heavens to make eight days - through the oil that 'They' showed them [stay] lit for eight days. And in commemoration of this miracle, they established the obligation....)

ועוד טעם לזה מבואר בספר חשמונאי: לפי שעל ידי הגזרות – בטלו אז מלהקריב בחג הסוכות העבר, ובשמיני עצרת. ולכן לזכרון זה – עשו שמונה ימים חנוכה. וממילא כשהראו להם מן השמים הנס של הדלקה – הראום שהסכימו על ידם לעשות שמונה ימים. (וזוהו שאמרו בשבת שם: לשנה אחרת קבעום וכו', כלומר: אחרי שראו דמשמיה הוא דאסכימו על ידיהו לעשות שמונה ימים, על ידי השמן שהראו להם שדלק שמונה ימים. ולזכרון הנס הזה קבעו להדליק נרות בחנוכה, כמו שכתב הטור.)

An Unconventional Look at Unconditional Love

Chanukah 5771 / 2020

8. Talmud, Kiddushin 36a

"You are the sons to the Lord your God," indicates that when you act like sons and cleave to the Holy One, Blessed be He, you are called sons, but when you do not act like sons you are not called sons. This is the statement of Rabbi Yehuda. And Rabbi Meir says: Either way you are still called sons, as it is stated: "They are foolish sons" (Jeremiah 4:22). And it also states: "Sons in whom there is no faithfulness" (Deuteronomy 32:20). And it states: "A seed of evildoers, sons who deal corruptly" (Isaiah 1:4). And it states: "And it shall come to pass that, instead of what was said to them: You are not My people, it shall be said to them: Sons of the living God" (Hosea 2:1).

בנים אתם לה' אלהיכם בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים אתם קרוים בנים אין אתם נוהגים מנהג בנים אין אתם קרוים בנים דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר בין כך ובין כך אתם קרוים בנים שנאמר (ירמיהו ד, כב) בנים סנלים המה ואומר (דברים לב, כ) בנים לא אמון במ ואומר (ישעיהו א, ד) זרע מרעים בנים משחיתים ואומר (הושע ב, א) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי מאי ואומר וכי תימא סכלי הוא דמקרי בני כי לית בהו הימנותייהו לא מיקרו בני ת"ש ואומר בנים לא אמון במ....

9. Rashi on Parshas Masei 33:1

A parable! It may be compared to the case of a king whose son was ill and whom he took to a distant place to cure him. When they returned home the father began to enumerate all the stages, saying to him, "Here we slept, here we caught cold, here you had the head-ache, etc." (Midrash Tanchuma 4:10:3.)

ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת: משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאתו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות, אמר לו, כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו'.

10. Maharal – Gur Aryeh (ibid)

יש לומר, שכמו שהאב מספר כמה טורח הגיע לו עד בואו למקום הזה, והודיע לו איך היה מטפל עמו משום אהבתו אליו, כך השם יתברך היה מטפל עם ישראל בשביל אהבתו אליהם, ובשביל כך יזכרו ישראל הטובות שעשה להם, ויעבדו אותו בכל לב:

11. The Vilna Gaon on Shir HaShirim 1:4

וכתיב והעם הביאו עוד נדבה בבקר בבקר ב' ימים הרי י"ג בתשרי. ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשא את הזהב במנין ומשקל, ובט"ו התחילו לעשות ואז חזרו ענני כבוד, ולכך אנו עושין סוכות בט"ו בתשרי, והד' "משכני אחריו" הוא נגד שמיני עצרת שהוא לישראל לבדו, והם נגד ד' חושים: "שיר השירים" הוא נגד דיבור. "ישקני" הוא נגד שמיעה. "לריח" הוא נגד ריח. "משכני אחריו" הוא ראייה. (ה) שחורה אני ונאווה

להיקף ענני כבוד שהיה תלוי בבנין המשכן כידוע. ובוה יתורין מה שהקשו (עי' טווא"ח סי' תרכה) למה אנתנו עושים סוכות בתשרי, כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשות בניסן, כי בניסן היה תחילת היקף העננים. אבל נראה, לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכפורים, ובמחרת יום הכפורים ייקהל משה וצוה על מלאכת המשכן וזה היה ב"א תשרי,

12. Rav Moshe ben Yoseph di Trani (1505-1585) – שער היסודות פל"ז

עשה האל ית' גם ופלא עמהם במדבר, וכן ג"כ
בישיבת סוכה בכל שנה יש רמז לענני כבוד,
אבל באכילת לחם ושתיית יין או מים באיזה יום
בשנה נעשה רמז למן ולבאר והרי שבכל ימות
השנה אוכלים גם כן לחם ושתיים מים, וכמו
שארץ היא אוהב שלום ורודף ומשים שלום בין
איש לחבירו ובין איש לאשתו והיה מתנהג עמהם
לפנים משורת הדין, כן היה ענין ענני כבוד
שהיו בזכותו עונה שלא היתה הכרחית אלא
לפנים מן השורה כמו שזכר, אבל הבאר והמין
שהיו הכרחיים היו בזכות משה ומרים, שהיו
ענינם הכרחי לאומה ישראלית כלחה ומים,

וראוי לתת קצת במקום זה למה שראינו שהקב"ע
חג הסוכות רמז לענני כבוד, ולא הוקבע
שום רמז לגם הבאר והמין שהתמידו גם כן כל
ארבעים שנה שהיו במדבר בזכות האחים הרועים.
ואפשר לומר כי גם שהבאר והמין היו נסים
מפורסמים לפני כל והתמידו כל ארבעים שנה,
כיון שהיו דבר הכרחי שא"א בלי מליחותם כלל
לא הוקבע רמז להם, אבל ענני כבוד שלא היה
כל כך הכרחי כמו הם אלא כדי שלא יהיו בחורב
ביום וקרח צלילה, הוקבעו ימי החג רמז לענינם,
כי גם בדבר שלא היה הכרחי כמאכל ומשתה

13. Rav Yehoshua Falk (1555 - 1614) - פני יהושע שבת דף בא:

יש לתמוה כל טורח הנס זה למה דהא קי"ל טומאה הותרה
בציבור והיו יכולין להדליק בשמן טמא ובשלמא למ"ד דחרייה
כדפרישית. לכך נראה דעיקר הנס לא נעשה אלא להודיע להם
חיבת המקום עליהם כדאשכחן שנעשה זה הנס תמיד [אבות פ"ה
מ"ב] שלא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם והואיל ואיתרחיש
להו ניסא בעיקר הענין שנגאלו גאולה שלימה מיד מלכות יון
הרשעה שהיו אומרים לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם
חלק באלהי ישראל וגזרו כמה שמדיות ועכשיו שנגאלו ונעשה
להם נס גדול ששלטו בשונאיהם, לכך נעשה להם ג"כ נס זה
בענין הנרות שהוא עדות לישראל שהשכינה שורה בהם
כדררשי נמי לענין נר מערבי אלא שלאחר מיתת שמעון הצדיק
אפילו נר מערבי לפעמים היה כבה והולך לכך נעשה להם נס
בוה הענין ממש באותן הימים שהיו עת רצון להודיע שחזרו
לחיבתן הראשונה, כן נראה לי נכון:

14. Bereishis Rabbah 2:4

"כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל"

15. Maharal - ספר נר מצוה – הובא בשפתי חיים עמ' ס'

"שרצו להזכיר לכלל ישראל את חטא העגל שבגללו מאס בהם השי"ת, ולכן חדלו מאז מליות העם הנבחר...."

16. Rav Shlomo Kluger (1785–1869) –Quoted by Rav Yerucham Olshin

"ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ובעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה"

גם חנוכה היה מיוחד שלא הותנה בתחילת הבריאה שיעשה כן לדורות
ו] וגראה לבאר שדיה בנס הזה ענין מיוחד מאד שלא מציינו בניסים אחרים הנ"ל,
דכתב הנ"ר שלמה קלוגר זצ"ל ביריעות שלמה (סידור בית יעקב להעב"ץ - על הניסים
דה וארה) דבר נפלא בענין גם חנוכה. שעמד שם על הלשון 'ולעמך ישראל עשית
תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה', מהו ענין 'כהיום הזה'. והאריך לבאר דכל
הניסים נקבעו כבר בהבריאה מששת ימי בראשית, כגון נסי מצרים וקרי"ם, כמו
שאמרו חז"ל (ב"ר ת. ה) תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית שיקרע הים
לפניהם, ע"כ. אלא שלא יצאו מכח אל הפועל עד שהגיע עתם וזמנם, ועי"ז אין
לשר המבע מענה 'כלום יש עבד שרכו נתן לו מתנה וחוזר ונטלה ממנו' כשמשנה
חוקי המבע, המאחר שהותנה כן מתחילת הבריאה אי"ז שינוי ונטילה. אמנם גם
חנוכה שונה מכל הניסים ההם, ובאמת לא הותנה עליו מתחילת הבריאה כלל,
ונחשבת שינוי המבע ממש, שלא הותנה עליו מתחילה כלל, ולא נברא אפילו
הבכה לנס הזה בששת ימי בראשית.

וז"ש מסדרי התפלה דבכל הניסים עמד להם הוא יתברך קודם עת צרתם תיכף
בששת ימי בראשית רק שיצא מכח אל הפועל בזמנו, אך בימי חנוכה עמד
הוא להם יתברך 'בעת צרתם' ממש, וז"ש אנשי כנסת הגדולה כמתק לשונם 'בימי
מתיהו' וכו' מחמת 'שעמדה עליהם מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם
על חוקי רצונך', והיו נוגע רק לעסק התורה וזה תלוי בבחירת האדם, לכך 'אתה
ברחמך הרבים עמדת להם בעת צרתם', בע"ת צרת"ם דייקא ולא מקודם, וזה
שסיימו 'ולך עשית שם גדול וכו' ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן
כהיום הזה' ר"ל דכל הישועה לא נעשה רק 'כהיום הזה' ממש, לאפוקי הניסים
הקודמים שנעשים קודם רק שיצאו מכח אל הפועל בזמנו, אבל בזה כל המעשה
לא נעשה רק כהיום הזה, עכ"ל.

17. The Vilna Gaon on Hallel

"מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון"

אבני אליהו
מקימי מעפר דל, פי' דל שאין לו כלום, ואביון הוא התאב לכל דבר ואין לו כמות נפשו, והם נגד
מי שהוא ערום מן המצות והוא דל, מקימי מעפר חומרתו ויאיר עינו בתורה ובמצות,
ומאשפות הוא מי שמטונף בעבירות ותאב להסתלק ולעלות מהן ובוכה ומתחרט עליהן, השי"ת ירים
אותו להושיבו עם נדיבים הם האבות, עם נדיבי עמו הם הנביאים, (ניאלו שי"ס ג, יב).